

Sygn. akt XVII AmC 480/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XVII Wydział Gospodarczy Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w składzie następującym:

Przewodnicząca: SSR (del.) Monika Gajdzińska-Sudomir

Protokolant: Piotr Hołyś

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2012r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa: Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P.

przeciwko: Bankowi (...) w S. z siedzibą w S.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1. uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez Pozwanego w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującej treści: „Bank zobowiązany jest do zapłaty odszkodowania za przekroczenie w winy Banku terminu realizacji dyspozycji, o której mowa w ust. 1, za każdy dzień zwłoki – w wysokości odsetek od kwoty nieprawidłowo wykonanej dyspozycji, obliczonych według stopy procentowej właściwej dla (...);
2. zasądza od Banku (...) w S. z siedzibą w S. na rzecz Stowarzyszenia (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. nakazuje pobrać od Banku (...) w S. z siedzibą w S. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia Powód był zwolniony z mocy prawa;
4. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Pozwanego.

SSR (del.) Monika Gajdzińska-Sudomir

Sygn. akt XVII AmC 480/11

UZASADNIENIE

Dnia 14 czerwca 2012r.

Powód Stowarzyszenie (...) z siedzibą w P. wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami przez Pozwanego Bank (...) w S. z siedzibą w S. następującej klauzuli: Bank zobowiązany jest do zapłaty odszkodowania za przekroczenie z winy Banku terminu realizacji dyspozycji, o której mowa w ust. 1, za każdy dzień zwłoki – w wysokości odsetek od kwoty nieprawidłowo wykonanej dyspozycji, obliczonej według stopy procentowej właściwej dla (...); wydanie wyroku zaocznego zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności w przypadkach prawem przewidzianych; wydanie wyroku uwzględniającego powództwo w całości na posiedzeniu niejawnym, stosownie do treści art. 479¹⁷ § 1 kodeksu postępowania cywilnego; rozpoznanie sprawy również pod nieobecność Powoda lub jego pełnomocnika procesowego, jeżeli zajdzie taka potrzeba, zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powoda kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu powództwa wskazano, iż wskazane postanowienie umowne stanowi niedozwoloną klauzulę abuzywną, gdyż jest rażąco sprzeczne z dobrymi obyczajami i narusza uzasadnione interesy konsumentów. Zdaniem Powoda niezgodnie z prawem bankowym oraz

cywilnym ogranicza ono odpowiedzialność odszkodowawczą Banku wobec konsumentów w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Bank zastrzegł, że w wypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania zapłaci jedynie niewysokie odszkodowanie. Tymczasem klient może przecież ponieść znacznie wyższą szkodę, a bank nigdzie nie zastrzegł, że w takim wypadku klientowi będzie przysługiwało prawo dochodzenia roszczeń na zasadach ogólnych. Tym samym bank znacznie ograniczył kwotowo swoją odpowiedzialność odszkodowawczą. Powód podniósł także, iż podobne klauzule są już wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz obciążenie Powoda kosztami procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazano, iż Pozwany w ofercie dla swoich klientów nie wprowadzał dotychczas takiego produktu jak Rachunek (...)Rozliczeniowy (...), a tym samym „Regulamin otwierania i prowadzenia rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego (...) w (...) Banku (...) S.A. oraz zrzeszonych bankach spółdzielczych” nie został przyjęty przez Zarząd Banku jako procedury obowiązujące i stosowane wobec jego klientów. Pozwany przyznał, że łączy go umowa zrzeczenia z (...) Bankiem (...) S.A. oraz, że nie jest zobowiązany żadnymi przepisami do wprowadzenia dla swoich klientów produktów i regulaminów stosowanych w banku zrzeszającym.

Na rozprawie w dniu 31 maja 2012r. Prezes Zarządu Pozwanego poparł dotychczasowe stanowisko. Oświadczył, iż umowa zrzeczenia nie zobowiązuje go do wprowadzenia takich produktów bankowych, jak w banku zrzeszającym. Pomimo stosownego pouczenia przez Przewodniczącą, nie zgłosił wniosków dowodowych ani formalnych.

Sąd Okręgowy Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy rozważył, czy Pozwany posiada legitymację bierną w niniejszej sprawie, albowiem Pozwany co prawda przyznał iż łączy go z (...) Bankiem (...) S.A. umowa zrzeczenia, jednakże zaprzeczył, aby oferował w swojej działalności produkt: Rachunek Oszczędnościowo Rozliczeniowy (...).

W ocenie Sądu Okręgowego ciężar udowodnienia faktu, iż Pozwany w swojej działalności posługuje się wzorcem spoczywa na Powodzie.

Powód podniósł tej treści twierdzenia w pozwie oraz dołączył do pozwu Regulamin otwierania i prowadzenia rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego (...) w (...) Banku (...) S.A. oraz w zrzeszonych bankach spółdzielczych, z którego treści Sąd Okręgowy przeprowadził dowód. Już sam ten fakt pozwala domniemywać, iż z faktu zrzeczenia danego banku spółdzielczego z (...) Bankiem (...) S.A. wynika okoliczność obowiązywania regulaminu również w banku zrzeszonym. Dalsza analiza treści Regulaminu okoliczność tę potwierdza. Postanowienie § 1 Regulaminu określa, iż jego postanowienia określają zasady otwierania i prowadzenia rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych (...) przez (...) Bank (...) S.A. oraz zrzeszone banki spółdzielcze. W słowniku zdefiniowano rozumienie użytego w Regulaminie słowa „bank” jako (...) Bank (...) S.A. / bank spółdzielczy zrzeszony w (...) Banku S.A. Wobec powyższego ustalenie, iż Pozwany jest bankiem zrzeszonym z (...) Bankiem (...) S.A. jest wystarczające dla stwierdzenia, iż posiada legitymację bierną w zakresie kontroli zakwestionowanego wzorca. Kontrola abstrakcyjna wzorca polega na kontroli go jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy (uchwała z dnia 19 grudnia 2003r., OSNC 2005 nr 2 poz. 25, wyrok SOKiK z 19 czerwca 2002r. XVII AmC 34/01 Dz. Urz. UOKiK 2002 nr 3 poz. 174). Ocenie podlega treść postanowienia wzorca, a nie sposób jego wykorzystania, przy czym ocena ta następuje w oderwaniu od warunków ekonomicznych i gospodarczych działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę. Nieistotne są również kwestie sposobu organizacji lub specyfiki działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę, którego wzorzec podlega kontroli w tym trybie.

Zatem fakt, iż aktualnie Pozwany nie oferuje określonego produktu bankowego nie wyłącza kontroli wzorca, jeżeli może on być przezeń zastosowany. Ponadto Sąd Okręgowy zważył, iż Pozwany nie przedstawił żadnych dowodów na poparcie swoich twierdzeń. Zgodnie z art. 6 kc ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na Pozwanym a nie na Powodzie. Wobec tego należy stwierdzić, że Pozwany nie wykazał, iż nie posługiwał się kwestionowanym w pozwie postanowieniem.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ K.c. W myśl tego przepisu za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Możliwość uznania wzorca umowy za niedozwolony i wyeliminowanie go z praktyki stosowania uzależniony jest od następujących warunków:

- 1) Postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacom;
- 2) Ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami;
- 3) Ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta;
- 4) Postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą być spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje tym, że sąd nie dokonuje oceny danego postanowienia pod kątem abuzywności.

Analizując zakwestionowane przez Powoda postanowienie w oparciu o wymienione kryteria nie budzi wątpliwości, iż konsumenci nie mają wpływu na jego treść, albowiem wzorzec jest przedstawiany przez pozwanego, a zatem należało uznać że nie jest z nim uzgadniany indywidualnie.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron umowy.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem jedynie kwestia czy zakwestionowane przez powoda postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Należy wskazać, że dobre obyczaje to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. W stosunkach z konsumentami powinien wyrażać się on właściwym informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu i realizacji umowy, rzetelnym traktowaniem równorzędnego partnera jakim jest konsument. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m. in. działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron (tak M. Śmigiel – Wzorce umowne s. 360).

Pojęcie interesów konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą to wejść inne aspekty: zdrowie konsumenta (jego bliskich), czas zbędnie tracony, dezorganizacja toku życia, przykrości, zawód itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Rażące naruszenie interesów konsumenta zachodzi w sytuacji, gdy w sposób rażący naruszona została równowaga interesów stron umowy, przez to że jedna z nich wykorzystwała swoją przewagę formułując konkretny wzorzec. Określenie „rażąco” należy stosować do znacznego odchylenia przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Przepis art. 3 ust. 1 europejskiej dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993r. stanowiącej wzorcową regulację dla polskiego ustawodawcy w dziedzinie ochrony interesów konsumenta przewiduje, że dana klauzula jest niedozwolona gdy naruszając zasadę wzajemnego zaufania powoduje istotną i nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2005r. sygn. akt

I CK 832/04 /Biuletyn SN 2006 nr 2 str. 86/ za sprzeczne z dobrymi obyczajami należy uznać wprowadzenie klauzul godzących w równowagę kontraktową, rażąco naruszanie interesów konsumenta polega zaś na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta w określonym stosunku umownym.

Należy także wskazać, że klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. Funkcja jego polega na tym, że zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ § 1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy. – art. 385¹ § 4 k.c. Aby uchylić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności.

Z uwzględnieniem powyższych kryteriów Sąd Okręgowy zważył, iż zaskarżona klauzula wyczerpuje znamiona konieczne do uznania ją za niedozwoloną.

Zgodnie z treścią przepisu art. 385³ pkt. 2 Kodeksu cywilnego, w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania.

Zakwestionowane postanowienie ogranicza odpowiedzialność Banku jedynie do kwoty wskazanej w Regulaminie. Zapis ten jest sprzeczny z przepisami Kodeksu cywilnego (art. 471 K.c), który przewiduje odszkodowanie w pełnej wysokości w razie udowodnienia przez wierzyciela poniesionej szkody. Wobec powyższego konsument może zostać wprowadzony w błąd przez zapis wzorca umowy. Konsument posiadając błędną wiedzę o swoich uprawnieniach wynikającą z treści tego postanowienia mogliby nie dochodzić od Pozwanego odszkodowań i ten fakt jest podstawą do stwierdzenia, że wskazany zapis stanowi klauzulę abuzywną, albowiem może narazić konsumenta na nieuzasadniony uszczerbek majątkowy. Pod pojęciem dobrych obyczajów należy rozumieć również obowiązek uwzględniania przez podmiot profesjonalnie zajmujący się świadczeniem określonych usług, w ramach zawieranych umów przepisów prawa dotyczących tego rodzaju umów w tym znaczeniu, że proponowane warunki realizacji świadczenia nie są mniej korzystne niż rozwiązania wynikające z tych przepisów, nawet jeśli nie są to przepisy bezwzględnie obowiązujące (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 listopada 2005r. sygn. akt VI ACa 177/2005.)

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznając, iż kwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez Pozwaną spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej (art. 385¹ § 1 K.c) zakazał jego wykorzystywania w obrocie (art. 479⁴² § 1 K.p.c).

W pkt. 2 wyroku na podstawie art. 98 i 99 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z § 18 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2008r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Okręgowy zasądził od Pozwanej jako od strony przegrywającej na rzecz Powoda koszty zastępstwa procesowego

według stawki przewidzianej w przywołanym rozporządzeniu. O obciążeniu Pozwanej stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono w pkt. 3 wyroku na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, poz. 1398).

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479⁴⁴ § 1 K.p.c.